

Zajęcia rewalidacyjne z uczniem ze spektrum autyzmu w placówce oświatowej

ZAJĘCIA REWALIDACYJNE

- To zajęcia o charakterze terapeutycznym, wspomagającym rozwój dzieci z różnymi rodzajami niepełnosprawności.
- Rewalidacja – to pedagogiczny zespół działań wychowawczych, edukacyjnych i terapeutycznych mających umożliwić dziecku niepełnosprawnemu pod względem fizycznym lub psychicznym jak najpełniejszy rozwój i przystosowanie do życia w normalnym środowisku.
- Powinny zostać określone w IPET i uwzględniać indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dziecka/ucznia.

Cel pracy terapeutycznej - rewalidacyjnej

poprawa funkcjonowania dziecka
w społeczeństwie

Niezależność i efektywne funkcjonowanie
w środowisku można osiągnąć poprzez
= główne cele terapii

• Rozwijanie
zachowań
deficytowych

• Redukowanie
zachowań
niepożądanych

• Utrzymywanie
efektów terapii
w czasie

Cele terapii

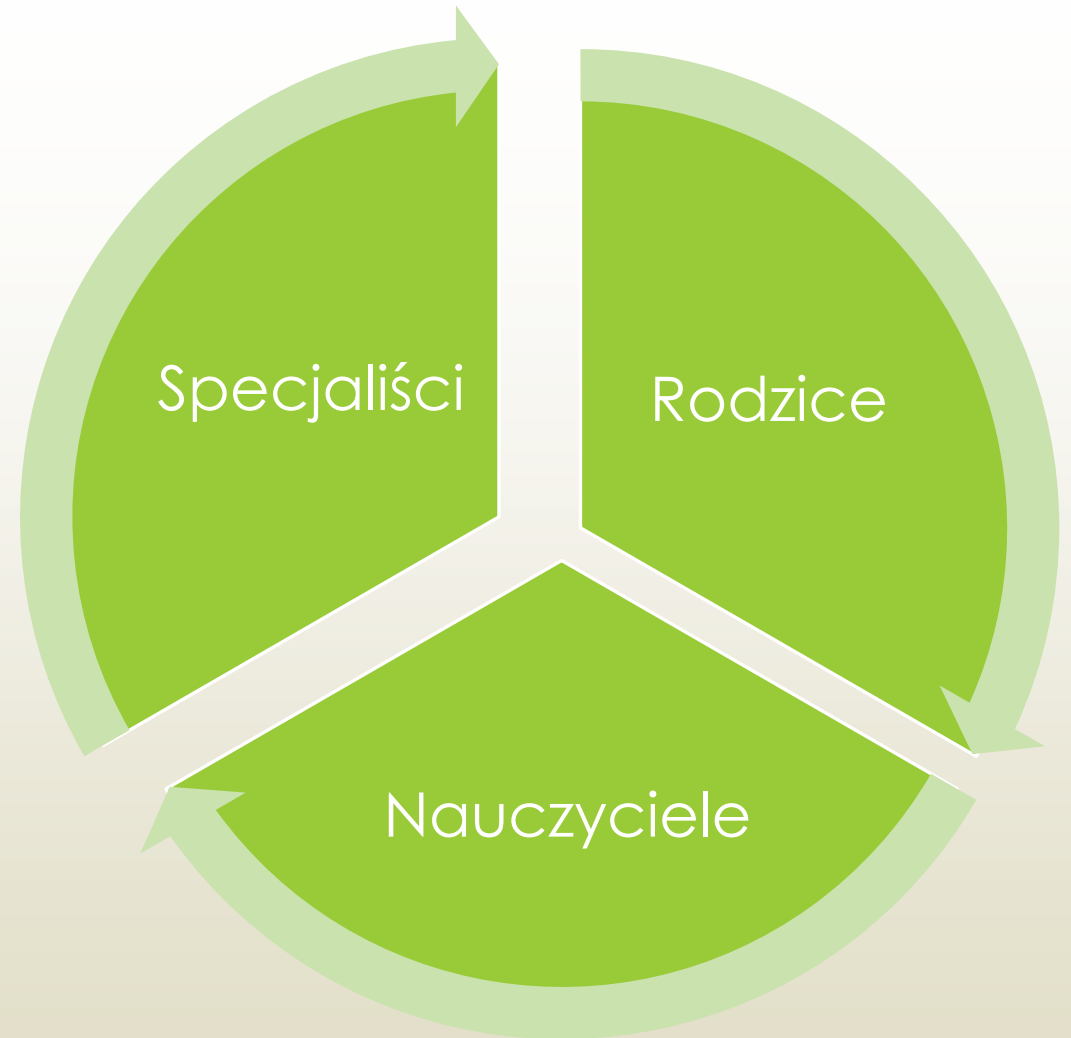
- ▶ Ucz umiejętności, z których Twoje dziecko będzie mogło korzystać codziennie do końca życia.
- ▶ Ucz umiejętności, z których Twoje dziecko może skorzystać natychmiast.
- ▶ Zaczynij od nauki umiejętności podstawowych.
- ▶ Ucz umiejętności komunikowania się.
- ▶ Ucz zachowań funkcjonalnych.
- ▶ Wybieraj takie zachowania, z którymi masz szansę sobie poradzić.
- ▶ Zachowania niepożądane muszą zostać skorygowane.

Zasady prowadzenia terapii

- Systematycznej uwagi i aprobaty - „**mów dziecku, że jest dobre, że może, że potrafi.**”
- Kształtowania pozytywnej atmosfery pracy.
- Sukcesu - **Na początku stawiaj przed sobą małe cele tak, żebyście obydwoje –ty i dziecko byli nagradzani. Znajdź przyjemność w małych krokach.**
- Indywidualnego podejścia do każdego dziecka.
- Odpowiedniego doboru technik i metod nauczania - pamiętaj, że dla małych dzieci najważniejsza jest zabawa - „**Zabawa jest nauką, nauka jest zabawą. Im więcej zabawy, tym więcej nauki.**”

Model terapii

- Specjaliści na podstawie diagnozy tworzą plan terapii
- Rodzice i terapeuci domowi wdrażają zalecenia w terapii domowej - pod kierunkiem specjalistów systematycznie uaktualniając program
- Rodzice (i specjaliści) udzielają nauczycielowi wskazówek jak pracować z dzieckiem w przedszkolu lub klasie szkolnej

PLAN DZIAŁANIA (przed rozpoczęciem zajęć rewalidacyjnych)

1. Zebranie informacji dotyczących dziecka
2. Strukturyzacja miejsca – porządkowanie przestrzeni – stworzenie środowiska
3. Opracowanie planu terapii (IPET)
 - 3a. wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia
 - 3b. stworzenie planu terapii

1. ZEBRANIE INFORMACJI DOTYCZĄCYCH DZIECKA

ZEBRANIE INFORMACJI DOTYCZĄCYCH DZIECKA

„Zbierając ważne informacje od rodziców i specjalistów, chronimy się przed wyważaniem otwartych drzwi i powielaniem błędów, które być może popełnili już nasi poprzednicy.”

ZEBRANIE INFORMACJI DOTYCZĄCYCH DZIECKA

Od rodziców.....

- ▶ Jakie są mocne strony i trudności dziecka?
- ▶ Czym dziecko się interesuje? Jakie ma preferencje (co lubi, czego nie lubi/ boi się)?
- ▶ Czy dziecko będzie uczestniczyło w zajęciach terapeutycznych (poza szkołą)? Jeśli tak – w jakich i kiedy?
- ▶ Czy u dziecka występują trudne zachowania? Jeśli tak – jakie i w jakich sytuacjach?
- ▶ Co może pomóc dziecku się uspokoić/wyciszyć w trudnej sytuacji?
- ▶ Co jest trudne dla nich z perspektywy domu, nad czym chcieliby pracować?
- ▶ Na czym im zależy edukacyjnie i terapeutycznie?

ZEBRANIE INFORMACJI DOTYCZĄCYCH DZIECKA

Od nauczycieli/specjalistów z przedszkola/z zerówki/poprzedniej placówki:

- ▶ opinia pedagogiczna/psychologiczna dotycząca funkcjonowania dziecka w placówce;
- ▶ opinie specjalistów (np. logopedy, psychologa, terapeuty integracji sensorycznej – SI);
- ▶ raporty z badań psychologicznych (jeśli były wykonywane, np. z testu funkcjonalnej diagnozy profilu psychoedukacyjnego – PEP-R);
- ▶ plany terapeutyczne/programy edukacyjno-terapeutyczne (IPET).

ZEBRANIE INFORMACJI DOTYCZĄCYCH DZIECKA

Od terapeutów/specjalistów

- opinie specjalistyczne (np. logopeda, psycholog, pedagog specjalny);
- raporty z badań psychologicznych (jeśli były wykonywane, np. diagnozy psychoedukacyjnej PEP-R, badania ilorazu inteligencji – IQ),;
- plany/programy/zalecenia terapeutyczne.

Efektywność terapii wzrasta gdy...

Zostaną stworzone
właściwe warunki rozwoju

ozn.

Zostanie wypracowana
wspólna strategia działania
wobec osoby z autyzmem

2. Strukturyzacja miejsca – porządkowanie przestrzeni – stworzenie środowiska

Środowisko terapeutyczne

„ogół elementów nieożywionych i ożywionych zarówno naturalnych, jak i powstałych w wyniku działalności człowieka, będących zmiennymi w procesie uczenia klienta oraz ich wzajemne powiązania, oddziaływania i zależności”

tzn.

WSZYSTKO

Jak twierdzi Lovaas:

- ▶ „Dzieci autystyczne mają zdolność uczenia się tak jak inni ludzie, o ile znajdują się w specjalnie przystosowanym do ich potrzeb środowisku. Środowisko to składa się z miejsc, w których dziecko przebywa na co dzień, a różni się od normalnego tylko na tyle, aby stało się dla niego bardziej funkcjonalne”.

Lovaas I. (1993) *Nauczanie dzieci niepełnosprawnych umysłowo*, Warszawa: WSiP

Zaaranżuj miejsce do nauki – organizacja przestrzeni

SFERY W PRZEDSZKOLU / SZKOLE

Strefy, które powinny znaleźć się w klasie:

- ▶ strefa pracy grupowej (dywan, duże stoły lub połączone ławki);
- ▶ strefa pracy indywidualnej (ławki, półki, przegródki z materiałami);
- ▶ strefa odpoczynku (dywan, pufy, poduchy, namiot);
- ▶ strefa zabawy (dywan, półki, pudełka, szafki);
- ▶ strefa uczniów (szafki, półki, wieszaczki z osobistymi przedmiotami, materiałami, ubraniami);
- ▶ strefa nauczyciela (szafy, półki, biurko z pomocami, materiałami, do których dostęp mają wyłącznie osoby dorosłe).

SFERY W PRZEDSZKOLU / SZKOLE

Strefy w klasie lub w innych pomieszczeniach:

- ▶ strefa posiłku;
- ▶ strefa czystości/higieny;
- ▶ strefa stymulacji/wyciszenia (miejsce, gdzie uczeń będzie mógł odzyskać równowagę, znaleźć spokój, gdy jest zmęczony, podenerwowany np. sala doświadczania świata, gabinet pedagoga);
- ▶ strefa bezpieczeństwa (miejsce, do którego możemy odeśłać ucznia w momencie wystąpienia trudnych zachowań, zwłaszcza w sytuacjach krytycznych – aby zapewnić bezpieczeństwo jemu i innym osobom. Warto, by była to niewielka, ograniczona przestrzeń pozbawiona zbędnych przedmiotów, np. dywan w rogu sali, materac w mało uczęszczanym miejscu na korytarzu).

MAPKA SZKOŁY

- ▶ Na mapce powinny być zaznaczone miejsca, do których uczeń może potrzebować trafić oraz prowadzące do nich drogi.
- ▶ Warto również umieścić zdjęcia osób, do których uczeń może zwrócić się, gdy będzie potrzebował pomocy, oraz informację, gdzie te osoby może znaleźć.
- ▶ Na mapce warto zaznaczyć również miejsca, gdzie uczeń może iść sam za przyzwoleniem nauczyciela lub gdzie może iść wyłącznie z inną osobą.

Jasne struktury czasowe i przestrzenne określone przez plany aktywności

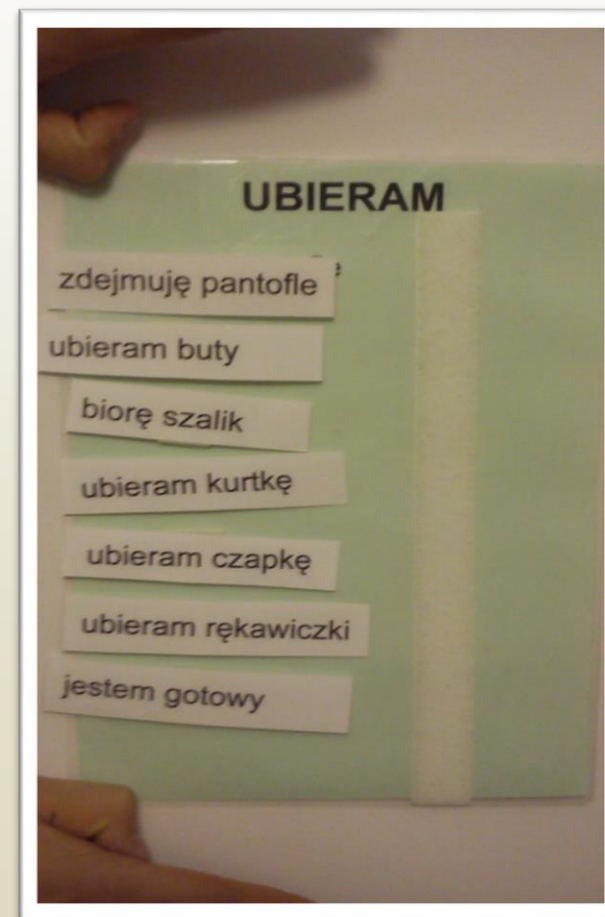
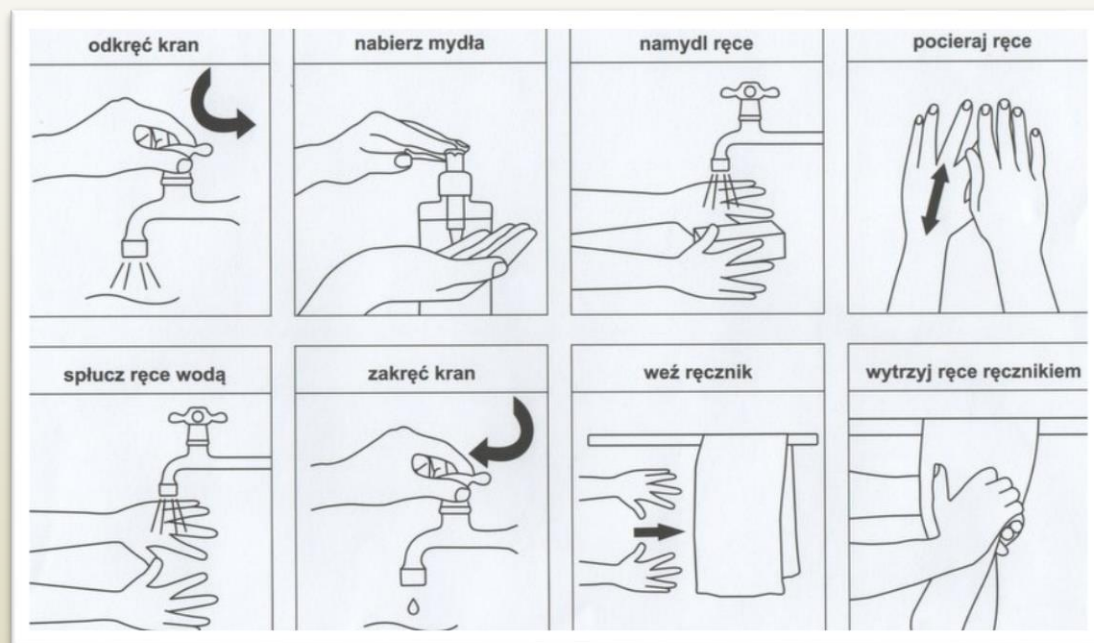
Plan aktywności - to zestaw słów, zdjęć, obrazków będących wskazówką do wykonania określonych sekwencji czynności.

Dzięki planom aktywności dzieci z różnego rodzaju niepełnosprawnościami mogą wykonywać różne czynności bez udziału i podpowiedzi ze strony innych osób.

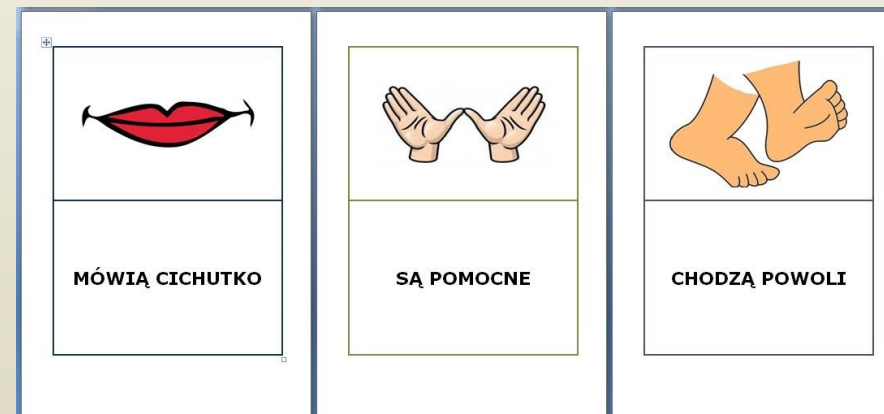
Jasne struktury czasowe i przestrzenne określone przez plany aktywności

Jasne struktury czasowe i przestrzenne określone przez plany aktywności

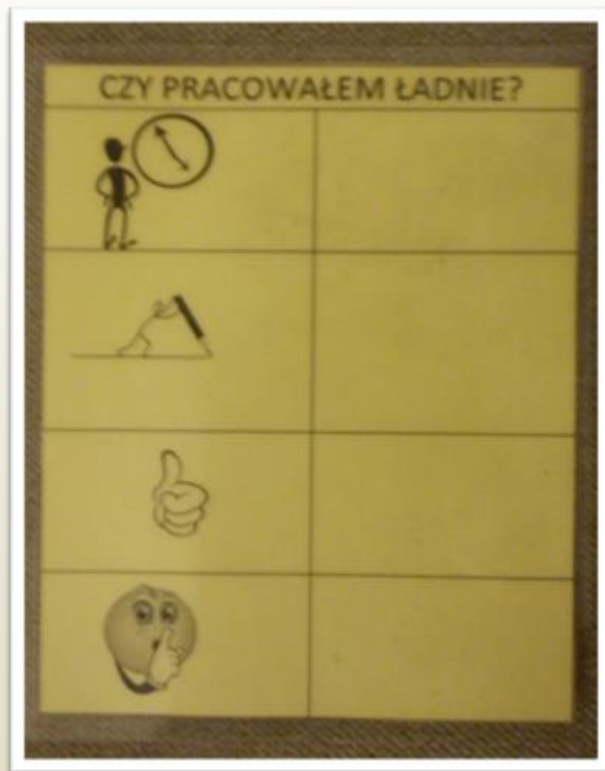
Wykorzystanie pomocy wizualnych dla lepszego zrozumienia tego, co będzie się działo w środowisku lub
zwizualizowania zasad

Wprowadzenie systemu motywacyjnego

Wprowadzenie systemu motywacyjnego

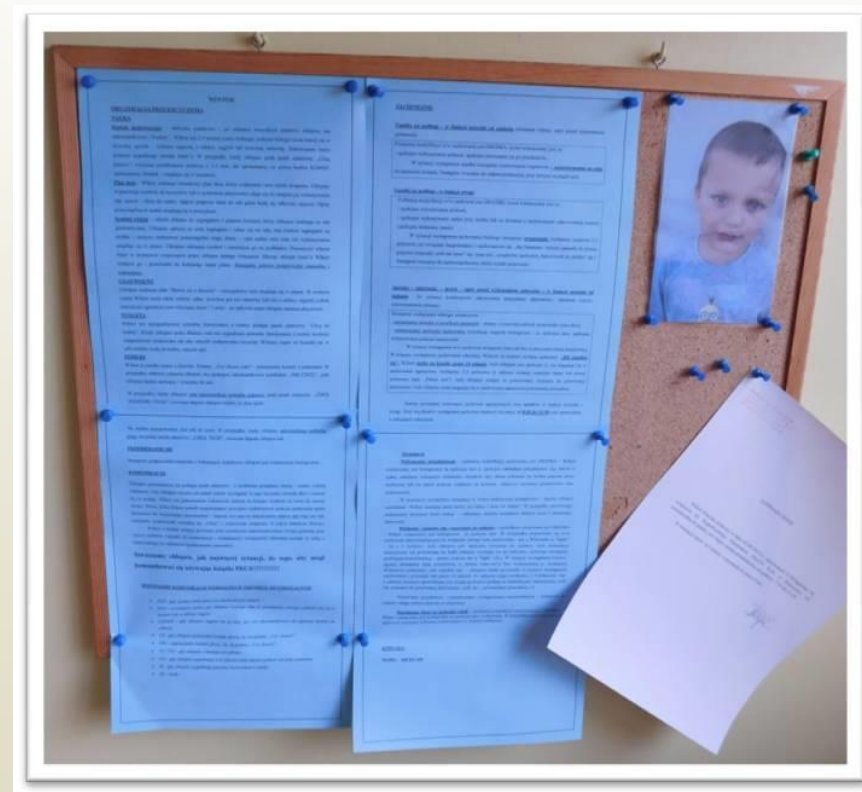

Ustalenie systemu motywacyjnego indywidualnego dla ucznia

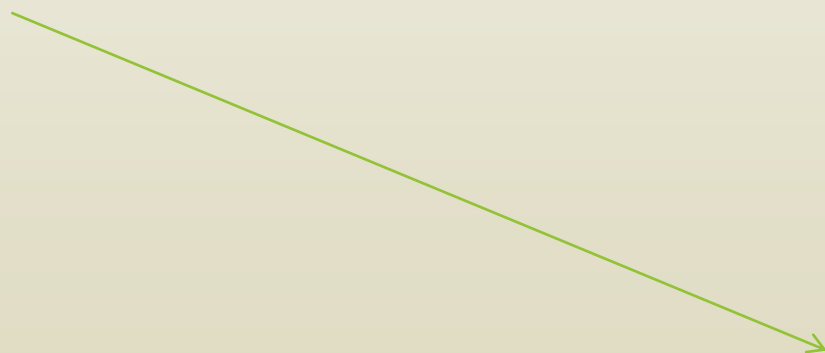
- Ustalenie co może być nagrodą dla ucznia/uczniów
- Ustalenie zasad wyboru i otrzymania nagrody
- Ustalenie formy systemu

Jednolite oddziaływania (wymagania, wzmocnienia) we wszystkich środowiskach

- Informacje dotyczące pracy z dzieckiem w miejscu nauki
- ↯ Zachowanie
- ↯ Nauka
- ↯ Komunikacja
- ↯ Toaleta
- ↯ Posiłki
- ↯ Zajęcia grupowe
- ↯ ...

Jednolite oddziaływania (wymagania, wzmocnienia) we wszystkich środowiskach

Informacje o dziecku, dostępne dla wszystkich nauczycieli pracujących z dzieckiem

1. Imię.
2. System motywacyjny.
3. Nauka – czego uczy my?
4. Kształtowanie zachowania – co kształtujemy/jak/jakie procedury/sposoby działania?
5. Ważne informacje z terapeutycznego punktu widzenia.

3 a. Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia

Diagnoza dla potrzeb terapii → rozwojowy model diagnozy

Ocena objawów pozwala na rozpoczęcie oddziaływań terapeutycznych
bez względu na rozpoznanie kliniczne

- ▶ Wiem jakich umiejętności będę uczyć
- ▶ Wiem jak będę uczyć

Wiem jakich umiejętności będę uczyć

DIAGNOZA

Wywiad z rodzicami

Obserwacja swobodnej zabawy dziecka

Obserwacja kierowana dziecka (diagnoza funkcjonalna)

Diagnoza funkcjonalna (dla pedagogów)

- ▶ MONACHIJSKA FUNKCJONALNA DIAGNOSTYKA ROZWOJOWA
- ▶ PROFIL OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ
- ▶ PROFIL PSYCHOEDUKACYJNY (PEP-R)
- ▶ KORP - Karty Oceny Rozwoju Psychoruchowego
- ▶ VB - MAPP

3b. Stworzenie planu terapii

**Wiem jakich umiejętności będę uczyć + jak
będę uczyć = program**

Konstruowanie programów terapeutycznych

KATEGORIA:

IMIĘ I NAZWISKO:

KATEGORIA:

CEL PROGRAMU:

METODA UCZENIA:

JAK SPRAWDZAMY:

OŚWIADCZENIE RODZICA:

Rozpoczęcie programu:

Zakończenie programu:

Program nie przyniósł zamierzonych efektów:

Program czasowo zawieszony od..... z
powodu.....
kontynuowany od.....

OŚWIADCZENIE RODZICA

Oświadczam, że zapoznałem się z programem i zasady interwencji zostały mi szczegółowo przedstawione.

Poinformowano mnie również o potencjalnych korzyściach, jakie dziecko może odnieść w toku realizacji tego programu, a także o możliwości zrezygnowania z programu

.....

podpis rodzica

.....

podpis nauczyciela-terapeuty

.....

data

.....

podpis dyrektora

Kategorie programu wg VB - MAPP

- Mand - proшение
- Takt – nazywanie
- Umiejętności intrawerbalne – odpowiadanie na pytania, reakcja werbalna na słowa innych.
- Reakcje ehowe
- Reakcje słuchacza - rozumienie
- Reakcje słuchacza – funkcja, cecha, klasa – „Co jest okrągłe i toczy się kiedy kopujemy?”
- Analiza wzrokowa i dopasowywanie
- Samodzielna zabawa
- Zachowania społeczne i zabawa społeczna
- Reguły szkolne i umiejętności grupowe
- Imitacja motoryczna

Konstruowanie programów terapeutycznych

CEL PROGRAMU: ogólna umiejętność której chcemy nauczyć np.:
kolorowanie, budowanie z klocków, samodzielne spożywanie posiłków.

METODA UCZENIA: Opis procedury terapeutycznej.

1. SD (polecenie)
2. Wybór techniki uczenia
3. Wybór podpowiedzi
4. Opis sposobu uczenia

METODA UCZENIA: : Opis procedury terapeutycznej.

1. **SD** – zmienna werbalna - polecenie, które powoduje, że osoba angażuje się w interesujące nas zachowanie.

SD w programie dot. kolorowanie „Pokoloruj”.

SD ma być:

- Krótkie.
- Odnoszące się konkretnie do tego, czego chcemy nauczyć.
- Stosowane przez wszystkich terapeutów w taki sam sposób (szczególnie na początku terapii).
- Podobne do tych jakie są stosowane w otoczeniu dziecka.

METODA UCZENIA: Opis procedury terapeutycznej.

2. *Wybór techniki uczenia:*

- ✓ **Trening prób wyodrębnionych**
- ✓ **Trening incydentalny**
- ✓ **Łańcuchy zachowań**

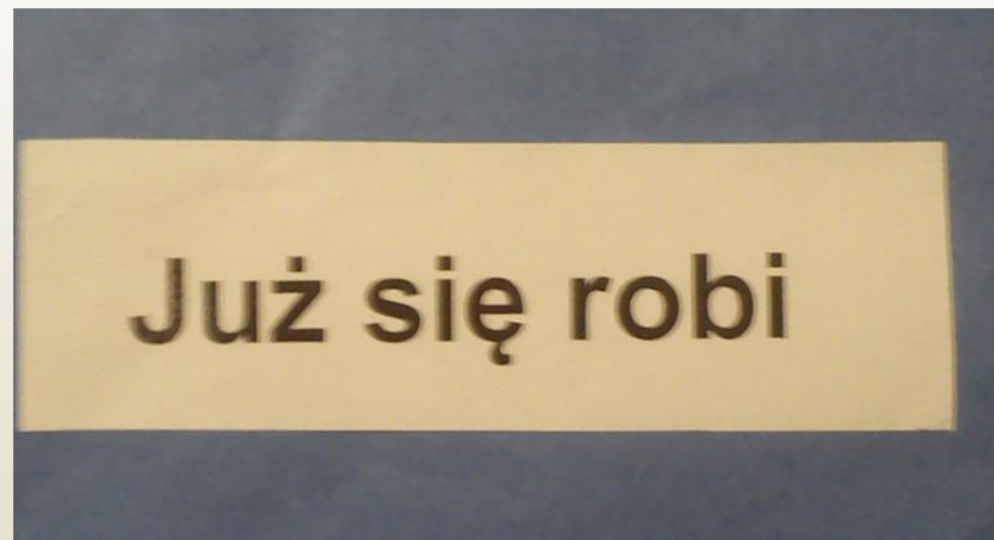
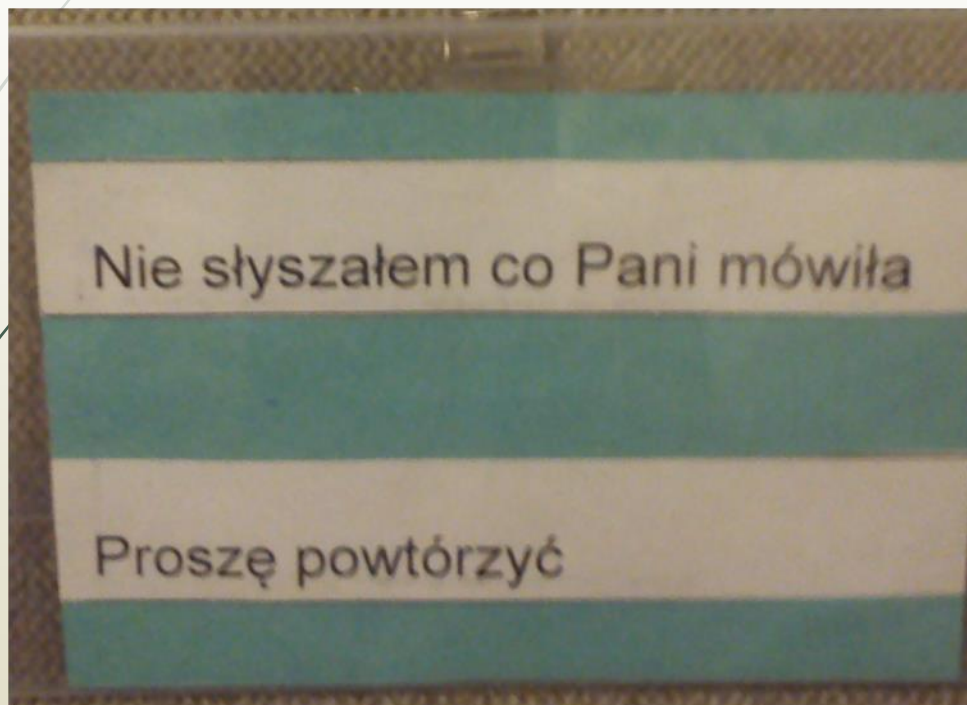
3. Wybór stosowanej podpowiedzi.

- Manualne – poruszanie w pewnym stopniu częścią ciała osoby uczącej się w celu wykonania przez nią poprawnej czynności.
- Modelowanie – prezentacja przez nauczyciela zachowania do naśladowania w ramach uczenia się przez obserwację.
- Słowne – nauczyciel modeluje poprawną wypowiedź lub stosuje pytania pomocnicze.
- Wizualne – obrazek, symbol, napisany wyraz.
- Wskazujące – wskazanie przez nauczyciela obiektu lub elementu wymagane w obrębie danego zadania.
- Wewnętrzne – np. terapeuta przysuwa bliżej dziecka obrazek z prawidłową odpowiedzią.
- Zewnętrzne – terapeuta stosuje dodatkowy bodziec, który powoduje, że bodziec różnicujący jest bardziej wyrazisty, np. kładzie go na kolorowej kartce.

Podpowiedzi wizualne

Skrypty

Skrypty - nagrane

- Na takim komunikatorze dziecko może mieć nagrany komunikat: tak/nie/daj/przepraszam/potrzebuję pomocy itp.
- Najlepiej jeśli na przycisku znajduje się znak graficzny przedstawiający treść komunikatu.

Urządzenia do nagrywania zbioru pojedynczych komunikatów

- Pozwalają na nagranie i odtwarzanie komunikatu do każdego zdjęcia/symbolu
- Naciśnięcie przycisku powoduje odtworzenie komunikatu, który wcześniej został nagrany do określonego zdjęcia/symbolu

Skrypty pisane - Wskazówki randkowe

- ▶ Na randkę przychodzisz umyty, pytasz siostrę w co najlepiej się ubrać
- ▶ Bądź 5 minut przed czasem, czekaj przed kinem
- ▶ Czekaj 30 minut gdy się spóźnia – potem zadzwoń i spytaj co się stało
- ▶ Jak się spóźni to trudno, pójdziecie gdzie indziej.
- ▶ Powiedz, że fajnie, że jesteś. Powiedz że ładnie wygląda – pamiętaj „mówimy innym prawdę tylko gdy jest miła”.
- ▶ Na powitanie możesz spróbować pocałować ją w policzek, jak się odsunie nie nalegaj
- ▶ Spytaj na co ma ochotę z bufetu i zapłać za to. Nie komentuj, że płacisz.
- ▶ Słuchaj jej, nie przerywaj, potakuj
- ▶ Zadaj pytania na temat tego co mówi

Wskazówki randkowe

- ▶ Mów o sobie nie dłużej niż 5 minut
- ▶ Idź obok niej, przepuszczaj w drzwiach. Ty szukasz miejsc. Spytaj które miejsce woli, zapytaj czy dobrze widzi ekran.
- ▶ Możesz spróbować wziąć ją za rękę (modelujemy), ale jak cofnie rękę to pozwól jej no to.
- ▶ Gdy będzie chciała się przytulić zgódź się na to, obejmij ją ramieniem jak się zgodzi.
- ▶ Zgadź się na jej propozycje
- ▶ Zaproponuj odprowadzenie do domu i zapytaj czy spotkacie się znowu.
- ▶ Zadawaj pytania – czym się interesujesz; co lubisz robić, jakiej muzy słuchasz, co masz ochotę robić **I SŁUCHAJ ODPOWIEDZI**

3. Wybór stosowanej podpowiedzi.

Podpowiedzi muszą być tak szybko wycofywane jak to tylko możliwe

- ▶ Wycofywanie podpowiedzi, jeśli chodzi o intensywność ich udzielania: pełne, częściowe, brak.
- ▶ Wycofywanie podpowiedzi, jeśli chodzi o czas ich udzielania: natychmiast po zaprezentowaniu bodźca, dłuższe opóźnienia, np. dwie, cztery, sześć sekund.

Technika „error less” – niedopuszczania do błędu.

Videomodelowanie

To nagranie umiejętności, której chcemy nauczyć
(samodzielność, zabawa, umiejętności społeczne)

Pomocne linki:

<https://www.google.com/search?q=Ucze%C5%84+z+zespo%C5%82em+Aspergera+w+szkole+og%C3%B3lnodost%C4%99pnej%2C+red.+K%C5%82oda+M.%2C+Pomorska+K.%2C+ORE%2C+Warszawa+2017.&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-ab>

<https://www.ore.edu.pl/2017/11/ksztalcenie-specjalnepropozycje-arkuszy/>